

DIPLOMATSKI ZVEZEK

št. 17
marec 2026

Ministrica Fajon z ekipo na neformalni video konferenci zunanjih ministrov EU in Sveta za sodelovanje v Zalivu / Avtor: MZEZ

»Hvala vsem, ki so dan in noč delali na tem, da smo hitro in varno domov pripeljali naše državljane, še posebej pa naši konzularni službi in veleposlaništvoma v Abu Dabiju in Kairu.«

Tanja Fajon
ministrica za zunanje in evropske zadeve

UVODNIK

Drage bralke in dragi bralci,

za nami je ena najtežjih in najkompleksnejših diplomatskih akcij, ki je z vojnega območja na Bližnjem vzhodu v začetku tega meseca na varno nazaj domov pripeljala skoraj tisoč slovenskih državljanov. Kot poudarja tudi ministrica Tanja Fajon v svojem uvodnem prispevku, je šlo za odličen prikaz dobrega sodelovanja med relevantnimi organi in posamezniki na državni in mednarodni ravni ter za izjemno mero strokovnosti in požrtvovalnosti vseh sodelujočih tako v ministrstvu kot v naših pristojnih diplomatsko-konzularnih predstavništvih.

Da je diplomacija uspešna le, če deluje kot ekipa, poudarja tudi veleposlanik Samuel Žbogar, ki za tokratni Diplomatski zvezek s svojimi sodelavkami in sodelavci iz Stalnega predstavništva v New Yorku razmišlja o slovenski zunanji politiki po Varnostnem svetu.

Sicer je ta številka obarvana precej znanstveno. Predstavljamo vam nekaj izsekov iz dela slovenske diplomacije na področju znanosti: od obiska Sunite Williams v Sloveniji do izvrstnega projekta, ki ne povezuje le znanosti in umetnosti, ampak tudi razvojno pomoč. Tudi zgodovinska rubrika Bilo je ... je tokrat bolj znanstvena, in sicer pišemo o mednarodnem geofizikalnem letu izpred stoletja. Iz znanstvenih krogov je izšel tudi dr. Boris Frlec, veleposlanik in nekdanji zunanji minister, ki nas je zapustil prejšnji mesec. V spominu nam bo ostal kot odličen diplomat in strokovnjak ter velika osebnost.

Spominjamo se tudi že četrte obletnice ruske agresije v Ukrajini. Blejski strateški forum je ob tej priložnosti organiziral okroglo mizo o tem, kako ukrajinska prizadevanja krojijo širšo sliko prihodnosti evropske varnosti, odpornosti in demokracije. Ob vseh mnenjih, zgodbah in priporočilih se lahko zamislimo nad dolžino te vojne: se dovolj zavedamo, da traja že približno tako dolgo kot svetovni vojni iz prejšnjega stoletja? In že letijo izstrelki nad neko drugo regijo ...

Objavljamo tudi novičko, kako so se slovenski kurenti predstavili na festivalu karnevalske tradicije v Argentini. Pa prijeten začetek pomladi, aktualnemu stanju v svetu navkljub!

VSEBINA

- Evakuacija slovenskih državljanov iz zalivskih držav
- Sinergija znanosti in umetnosti v projektu upravljanja voda z uporabo vesoljskih in digitalnih tehnologij
- Obisk astronautke Sunite Williams
- Razmišljamo: Slovenska zunanja politika po Varnostnem svetu
- Blejski strateški forum: Okrogla miza ob četrtri obletnici ruske agresije v Ukrajini
- Bilo je...: *Mednarodno geofizikalno leto 1957–1958*
- DKP-tokrat izbrano: Veleposlaništvo Buenos Aires
- In memoriam: dr. Boris Frlec
- Zadnja stran

EVAKUACIJA SLOVENSКИH DRŽAVLJANOV IZ ZALIVSKIH DRŽAV – KO DIPLOMACIJA POKAŽE VARNO POT DOMOV

Krize v svetu pogosto pokažejo pravo vrednost diplomacije in nas spomnijo, zakaj je potrebna močna mreža diplomatsko-konzularnih predstavništev. Takrat, ko se zapirajo zračni prostori, odpovedujejo komercialni leti in ko državljani iščejo pot domov, diplomacija iz včasih dokaj abstraktne politike postane zelo konkretna, konzularna naloga. Dogodki po napadu ZDA in Izraela na Iran so to ponovno jasno pokazali.

V prvih dneh po napadu ZDA in Izraela na Iran je bilo veliko nejasnosti in vprašanj. Svet je v negotovosti čakal, kakšen bo nadaljnji razvoj dogodkov po napadih in kako se bo odzvalo iransko vodstvo. Po prvih odzivih Irana z obstreljevanjem zalivskih držav je postalo jasno, da bo ta spopad drugačen od tistega junija 2025 in da ima potencial za izbruh konflikta regionalnih razsežnosti.

Sledilo je izredno virtualno zasedanje zunanjih ministrov EU v nedeljskem popoldnevu, kjer smo z evropskimi kolegi izmenjevali informacije o dogajanju. Tudi na ravni EU ni bilo enoznačnega razumevanja tega, kakšni so cilji in nameni operacije ZDA in Izraela, vendar je prevladoval občutek, da se bo treba hitro odzvati in organizirati evakuacijo evropskih državljanov, saj so se razmere zaostrovale iz ure v uro. Časovni okvir za ukrepanje se je ožil. Težko bi rekli, da je bila katerakoli država EU pripravljena na to, da bodo sekundarne žrtve napada na Iran ravno zalivske države, kjer je bilo mnogo državljanov EU, in da bo v naslednjih dneh potrebna obsežna evakuacija.

Javni prostor so začele preplavljati novice s fotografijami, da je znameniti simbol Dubaja Burdž Kalifa v plamenih. Poročila o napadih na infrastrukturo so prihajala tudi iz drugih zalivskih držav. Začeli so prihajati telefonski klici in sporočila prestrašenih slovenskih državljanov s prošnjami za pomoč in evakuacijo. Zračni prostor nad Perzijskim zalivom se je zaprl, vrstile so se odpovedi komercialnih letov. Dubaj je kot tranzitno vozlišče prenehal obratovati praktično čez noč, odpovedanih je bilo nešteto letov iz vsega sveta. Dogajanje ob koncu tedna je tako napovedovalo to, kar se je pozneje izkazalo kot eden najbolj zahtevnih tednov v štirih letih mandata.

Reagirati je bilo treba nemudoma, zato je bila ustanovljena *ad hoc* krizna skupina, sestavljena iz predstavnikov pristojnih služb, drugih resorjev in varnostnih struktur. Soočali smo se s poplavo različnih informacij – tudi dezinformacij – ter ves čas delovali pod pritiskom zaradi negotovosti in zavedanja, da se lahko razmere v regiji hitro drastično poslabšajo.

Začeli smo načrtovati evakuacijo in tehtati različne možnosti. Vsak dan smo bili na zvezi s številnimi službami, preučevali različne rešitve za evakuacijo in sprejemali težke odločitve.

Izjemno se je izkazala naša veleposlanica v Abu Dabiju, v veliko pomoč in podporo pa je bilo tudi naše veleposlaništvo v Kairu. Prav tako smo ves čas prejeli ažurne informacije iz preostalih diplomatsko-konzularnih predstavništev v regiji – Tel Aviva in Teherana. Konzularna služba je delovala neprekinjeno. V stiku smo bili tudi z drugimi državami članicami EU in iskali možnosti za skupne evakuacije.

Opravljal sem klice z zunanjimi ministri v regiji. Mnogi so izrazili pripravljenost pomagati, hkrati pa so dali jasno vedeti, da to ni njihova vojna, a da vseeno ne morejo odlašati z odzivom na dogajanje v regiji.

Misija reševanja slovenskih državljanov in državljanek iz Perzijskega zaliva je brez dvoma postala sklepna preizkušnja tega mandata, pri čemer je bila slovenska diplomacija postavljena pred zahtevno nalogo. Pregovor pravi, da prijatelja zares spoznaš v stiski. Prav v tej stiski se je pokazalo, da ima Slovenija široko mrežo prijateljev, na katero se lahko zanese tudi v najtežjih trenutkih. Izredno sem vesela, da smo lahko ponovno pokazali, da slovenska diplomacija zna in zmore ter da tkanje mreže partnerstev v zadnjih štirih letih ni bilo zaman. Nenazadnje je bila to potrditev, da smo si z načelno zunanjo politiko pridobili partnerstva, ki so prispevala k varni in relativno hitri vrnitvi slovenskih državljanov domov.

Slovenija je v zelo kratkem času s kritičnega območja umaknila več kot tisoč ljudi, od tega je bilo 919 slovenskih državljanov in 154 tujih. Pri tem smo v samo v sedmih dneh izvedli skupno devet evakuacijskih letov, in sicer tri iz Omana, štiri iz Dubaja in dva iz Riada. Za kopenski del evakuacije so bili organizirani štirje avtobusni prevozi iz območij z zaprtim zračnim prostorom (Dubaj, Abu Dabi, Doha) na destinaciji v Omanu (Maskat) in KSA (Riad), od koder so bile v nadaljevanju izvedene evakuacije po zraku.

Zato sem še posebej hvaležna zunanjim ministrom zalivskih držav, s katerimi smo bili ves čas v stiku in so ponudili pomoč pri evakuaciji ter se tudi osebno angažirali pri reševanju naših državljanov.

Ves čas smo izvajali intenzivne diplomatske, konzularne in politične aktivnosti, ki so privedle do tega, da smo bili med prvimi državami članicami EU, ki so začele z evakuacijami in jih uspešno zaključile do konca tedna. Približno 900 slovenskih državljanov in državljanek smo uspeli varno pripeljati domov.

Prepričana sem, da smo se iz te izkušnje veliko naučili. To nas dela bolj odporne in bolje pripravljene na prihodnje izzive, še posebej v času, ko število konfliktov po svetu narašča, s tem pa tudi potreba po učinkovitem diplomatskem in konzularnem delovanju.

Tanja Fajon, ministrica

SINERGIJA ZNANOSTI IN UMETNOSTI V PROJEKTU UPRAVLJANJA VODA Z UPORABO VESOLJSKIH IN DIGITALNIH TEHNOLOGIJ

Sektor za kulturno diplomacijo je poleti 2025 prevzel področje znanstvene diplomacije, ki je bila že prej v različnih oblikah prisotna v Ministrstvu za zunanje in evropske zadeve, zlasti na področjih globalnih izzivov in gospodarske diplomacije. Ob tej spremembi se je direktorat preimenoval v Direktorat za gospodarsko, znanstveno in kulturno diplomacijo.

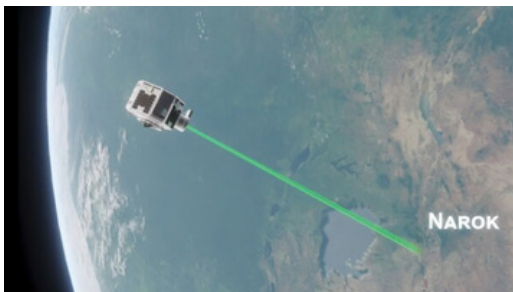
Znanstveni inštituti in raziskovalno delo so ključnega pomena pri reševanju okoljskih in drugih globalnih izzivov ter pri spodbujanju gospodarskega razvoja, saj omogočajo preizkušanje novih tehnologij, razvoj inovacij in mednarodno sodelovanje. Morda ob omembi znanosti ne pomislimo tudi na kulturo in umetnost, a so ta področja povezana. Znanost se skozi umetnost lahko približa širši javnosti, saj nagovarja posameznika prek njemu bližnjih, intimnih zaznav ter tako preseže zgolj faktografsko razsežnost in doseže globlje razumevanje sporočila.

Posebna odposlanka za vodno diplomacijo Republike Slovenije, veleposlanica Tanja Miškova: *»Na mednarodnih konferencah se pogosto srečujemo z vprašanjem, kako kompleksna znanstvena dognanja prenesti širši javnosti. Eno od poti predstavlja kultura in umetnost, saj nagovarjata čustveno raven; zgodbe ali slikovne podobe lažje razumemo in si jih zapomnimo kot suhoparne podatke ali grafe.«*

Zavedanje, da se znanost ljudem lažje približa prek umetnosti, je spodbudilo sodelovanje med centrom odličnosti Vesolje-SI, ki ga vodi prof. dr. Tomaž Rodič, in umetnico Evo Petrič. To partnerstvo je prepričljiv primer povezovanja znanstvenega raziskovanja in umetniškega izraza.

Prebojni in razvojni projekt Podpora upravljanju rečnih bazenov v Keniji s pomočjo satelitske tehnologije in digitalnih modelov (2023–2025) je nastal v sodelovanju med Centrom za mednarodno sodelovanje za razvoj, slovenskim centrom odličnosti Vesolje-SI, podjetjem C3M in Univerzo za kmetijstvo in tehnologijo Jomo Kenyatta ob podpori slovenske uradne razvojne pomoči in diplomatskih prizadevanj, zlasti vodne diplomacije in mreže žensk v vodni diplomaciji. Cilj projekta je bil vzpostaviti napredne metode upravljanja kenijskih porečij in okrepiti odpornost lokalnih skupnosti na suše, hudourniške poplave in druge posledice podnebnih sprememb.

Prebojni projekt temelji na povezovanju satelitskih in lokalnih podatkov, med drugim tudi podatkov prvega slovenskega mikrosatelita NEMO-HD, in na razvoju t. i. digitalnih dvojčkov porečnih ekosistemov. Ti omogočajo simulacije različnih scenarijev – od ekstremnih padavin do dolgotrajnih suš – in s tem podporo pravočasnemu odločanju. Poseben poudarek je bil namenjen območjem ob Viktorijinem in Turkanskem jezeru ter mestom, kot sta Kisumu in Narok s širšo okolico, kjer so bile metode uporabljene tudi pri analizi obsežnih poplav leta 2024.

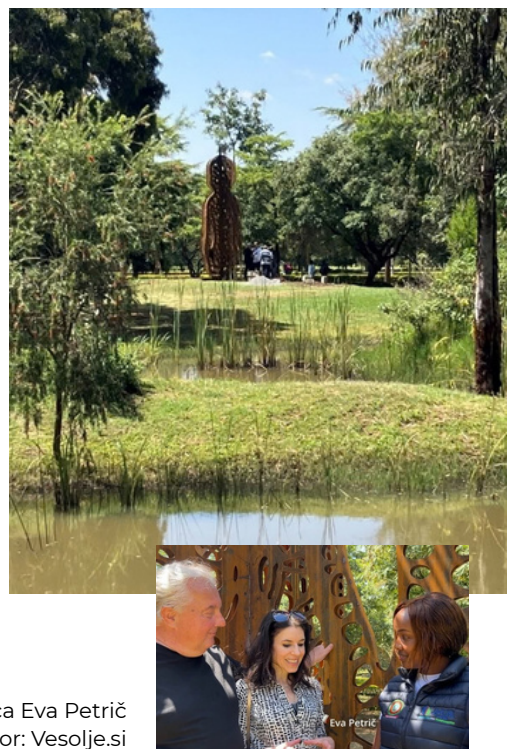

Slovenski satelit Nemo-HD vsak dan šestnajstkrat obkroži Zemljo in je le kratek čas nad domovino. Večina rešitev, razvitih za Slovenijo, je koristnih po vsem svetu – te, podobno kot v Keniji, prispevajo tudi k rešitvam na terenu, zato si prizadevamo, da bi pri soočanju z globalnimi podnebnimi spremembami naše zmogljivosti delili z drugimi.

Satelit Nemo-HD / Avtor: Vesolje.si

Razvoj pristopa je bil neposredno povezan z izkušnjami ob poplavih v Sloveniji leta 2023, ko so se pokazale omejitve satelitskega opazovanja hudourniških dogodkov, ko je optične meritve motila oblačnost, radarske pa izredna vzvalovanost vodnih površin. Prav zato je bila strategija nadgrajena z digitalnimi modeli, ki prek digitalnih dvojčkov porečij omogočajo računalniške simulacije poplavnih dogodkov tudi za čas, ko so satelitske meritve motene ali nemogoče. Ko so se leto pozneje podobni izzivi pojavili v Keniji, je bila slovensko-kenijska ekipa že pripravljena na učinkovitejši odziv.

Posebnost projekta je vključitev znanstveno-umetniške instalacije *Conduit@Empathy1*, ki jo je umetnica Eva Petrič zasnovala skupaj z dr. Rodičem. Šest metrov visoka skulptura je umetniški objekt in obenem nosilna struktura z vgrajenimi merilnimi napravami in senzorji za spremljanje okoljskih parametrov. S tem je postala del raziskovalne infrastrukture, saj omogoča kalibracijo in dopolnjevanje satelitskih podatkov na terenu. Krasijo jo motivi idrijske čipke, ki simbolizira mrežo medsebojne povezanosti: med ljudmi, naravo, tehnologijo in diplomacijo. Koncept instalacije Konduit tako deluje kot metafora in hkrati kot dejanski prevodnik med orbitalnimi podatki in družbenim prostorom. Z umestitvijo v park nairobiske univerze je postala osrednja točka za medsektorsko komuniciranje prek umetnosti, ki je v znanosti pomembna, saj pripomore k občutku humanosti in celovitosti ter spodbuja k napredku na še neraziskanih področjih.

Instalacija *Conduit@Empathy1* in umetnica Eva Petrič
Avtor: Vesolje.si

Projekt je ob državniškem obisku v Keniji junija 2025 v uporabo slovesno predala slovenska predsednica Nataša Pirc Musar, ki je poudarila, da podnebne spremembe niso le okoljsko vprašanje, temveč tudi vprašanje miru, dostojanstva in dostopa do osnovnih virov. »In voda je med njimi najdragocenejša,« je dejala predsednica.

Po otvoritveni slovesnosti se je na umetniško delo odzvala še veleposlanica EEAS v Keniji, Henriette Geiger, in dejala: *»Vaš umetniški nastop je bil preprosto čudovit, pomenljiv in ganljiv! Poskrbeli bomo, da bo vaše umetniško delo ostalo v uporabi in da bo povezano z inovacijskim središčem, ki ga financiramo na univerzi. Zelo spodbudno je srečati ljudi, ki nekaj spreminjajo.«*

Tako je bil projekt umeščen v širši okvir vodne diplomacije in mednarodnega razvojnega sodelovanja, s čimer je postal sestavni del pobude Ekiye Evropa za čezmejno upravljanje voda v Afriki.

Pot do uresničitve projekta je bila dinamična. Od vzpostavitve sodelovanja prof. dr. Tomaža Rodiča in umetnice Eve Petrič ob svetovnem dnevu vode OZN marca 2022 na svetovni razstavi Expo Dubaj ob predstavi, ki je nastala v soorganizaciji gospodarske in vodne diplomacije, do udeležbe na vodni konferenci OZN v New Yorku (marca 2023) prek tamkajšnjega Stalnega predstavništva pri OZN. Tam je bila podana zaveza za razvoj cenovno učinkovitih tehnologij za upravljanje porečij tudi v manj razvitih državah. Ob robu te konference sta slovenska in kenijska stran preučili kenijske potrebe po rešitvah, ki so nastale po poplavih v Sloveniji.

To je privedlo do prebojnega in razvojnega projekta, ki presega klasični prenos tehnologije. Satelit, digitalni modeli in instalacija Konduit tvorijo celovit sistem: znanstveni instrument za natančnejše upravljanje vodnih virov in hkrati komunikacijsko platformo, ki podatke iz vesolja prek umetnosti prevaja v družbeno zavest. Projekt v Keniji je tako zgled širokega sodelovanja in povezanosti, kjer znanost, umetnost in diplomacija skupaj oblikujejo trajnostne rešitve za globalne izzive.

»To je pravi primer partnerstva prihodnosti – ko znanost, tehnologija in mednarodna solidarnost delujejo z roko v roki za bolj varen, trajnosten in pravičen svet,« je ob odprtju dejala predsednica.

Predsednica države dr. Nataša Pirc Musar ob odprtju / Avtor: Vesolje.si

Zaradi svoje izjemnosti se projekt predstavlja v različnih mednarodnih forumih. Med vidnejšimi sta okoljska skupščina OZN (Unea-6) leta 2024 v Nairobiju in deseto zasedanje pogodbenic Vodne konvencije (MoP10) v Ljubljani, kjer je bil oktobra 2024 Konduit predan kenijski strani.

Projekt se navezuje tudi na enakost spolov, ki je letošnja tema svetovnega dneva voda 22. marca. To se bo na dolgi rok najbolj odrazilo v pridobljeni konkurenčnosti in strokovnosti žensk in moških, ki so enakovredno vključeni v delo.

Za slovenski center odličnosti in širši raziskovalno-gospodarski prostor projekt pomeni več kot mednarodno referenco. Je dokaz, da lahko majhna država razvije celovit model – od satelita do uporabe na terenu – in ga uspešno prenese v druga okolja. S tem se krepi verodostojnost slovenskega znanja na področju opazovanja Zemlje, digitalnega modeliranja in kriznega upravljanja ter odpira možnosti za nove tehnološke produkte in storitve z visoko dodano vrednostjo. Projekt utrjuje vlogo Slovenije kot inovativnega partnerja na presečišču znanosti, diplomacije, gospodarstva in tudi umetnosti ter potrjuje, da se lahko rešitve, razvite doma, vračajo kot izboljšane in nadgrajene tudi v nacionalni prostor.

OBISK ASTRONAVTKE SLOVENSКИH KORENIN SUNITE WILLIAMS

Sektor za Severno in Latinsko Ameriko ter Karibe je pred obiskom nekdanje astronautke Sunita Williams prevzel vlogo osrednjega koordinatorja priprav in izvedbe enotedenskega programa med 12. in 18. januarjem 2026. V tesnem sodelovanju z vsemi pristojnimi resorji, uradi in zunanjimi institucijami, preostalimi sektorji ministrstva in ameriško stranjo je oblikoval vsebinsko bogat in organizacijsko izjemno uspešen obisk

Uradna gostiteljica obiska je bila ministrica za zunanje in evropske zadeve Tanja Fajon, skupaj z ministrom za Slovence v zamejstvu in po svetu Matejem Arčonom. S tem smo jasno poudarili zunanjepolitično in čez-atlantsko dimenzijo obiska ter tudi pomen vezi s potomci Slovencev v tujini in njihovo vlogo pri krepitvi dvostranskega sodelovanja, prenosa znanja in prispevka k skupni blaginji.

Ministrica Fajon na pogovoru s Sunito Williams v Centru Noordung v Vitanjah
Avtor: MZEZ

Zagotovili smo celovit pristop, ki je povezal znanstveno diplomacijo, gospodarsko promocijo, vlogo žensk v znanosti in krepitev vezi s slovensko diasporo. Takšen model sodelovanja se je izkazal kot primer dobre prakse pri izvedbi vsebinsko in organizacijsko zahtevnih obiskov z izrazito mednarodno dimenzijo.

Obisk ene najvidnejših osebnosti svetovne astronautike je za Slovenijo predstavljal pomembno priložnost za nadaljnjo utrditev njenega aktivnega članstva v Evropski vesoljski agenciji ter vloge verodostojne partnerice v mednarodnih vesoljskih pobudah, hkrati pa je dodatno poglobil sodelovanje z ZDA na področju naprednih in prebojnih tehnologij.

Srečanje s študenti Univerze Nova Gorica v Ajdovščini
Avtorica: Ana Šket Daneu, UZSZ

Vesoljski sektor je eno ključnih področij tehnološkega razvoja, ki povezuje raziskave, inovacije, varnostne vidike in gospodarsko konkurenčnost. Krepitev dialoga in konkretnih povezav z ameriškimi institucijami, raziskovalnimi centri in tehnološkimi podjetji odpira slovenskim deležnikom nove možnosti za vključevanje v globalne tokove znanja in visokotehnoloških rešitev.

Obisk laboratorija za gravitacijsko fiziologijo v Nordijskem centru Planica / Avtorica: Živa Ogrin, MGTŠ

SLOVENSKA ZUNANJA POLITIKA PO VARNOSTNEM SVETU

Razmišlja (po navdihu članov ekipe za Varnostni svet OZN): veleposlanik in stalni predstavnik Republike Slovenije pri Organizaciji združenih narodov v New Yorku Samuel Žbogar

Članstvo v Varnostnem svetu (VS) je za nami. V obdobju dveh letih se je svet spremenil in Slovenija je izostrila svojo zunanjo politiko.

V Sloveniji obstaja relativni konsenz glede uspešnosti našega delovanja v VS. Širša javnost je dve leti ne le pozorno spremljala njegovo delo, ampak je našo proaktivnost tudi spodbujala. Načelna drža je uživala podporo naše države. Vsi akterji zunanje politike (predsednica države, predsednik vlade, Državni zbor, ministrica in Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve) so delovali v sozvočju.

Enotnost ocen slovenske zunanje politike in njena skladnost z javnim mnenjem ni bila vedno samoumevna. Spomnimo se Vilenske izjave, ko smo kljub pomislekom enačili svoj interes z dobrimi odnosi z ZDA. Takrat smo v imenu pragmatičnosti pozabili na načela. Od te izjave si slovenska diplomacija dolgo ni opomogla, a mislim, da smo to z VS končno presegli.

Ljudje doma so bili ponosni na našo zmago na volitvah, na odločna stališča in na razmišljanje z lastno glavo, na nastope naših voditeljev, na priznanje Palestine, na načelnost.

Ja, ponos. Drznem si trditi, da so bili Slovenci ponosni na delovanje zunanje politike v času članstva. Kot smo ponosni na uspehe športnikov, kulturnikov, znanstvenikov, ko uspejo v mednarodnem okolju. Ponos je nujen pogoj za samozavest. In samozavest je predpogoj za uspeh nacije. Potrditev, da je ta občutek na mestu, smo ves čas članstva dobivali iz celotne mednarodne skupnosti. Da, od vseh. Tudi od tistega dela, ki se morda z nami ni v vsem strinjal, a je do Slovenije zaradi te načelnosti gojil visoko mero spoštovanja.

Načelna politika Slovenije je odpirala vrata sodelovanja ter krepila samozavest države in občutek Yes, We Can! Ta dokaz, da nas je zmožna navdajati s ponosom, mora navdihovati slovensko diplomacijo, da po članstvu v VS ne bo potonila v oceanu mednarodne skupnosti.

Slovenija načeloma vse naloge v mednarodni skupnosti opravi z odliko. Pa naj bo to dvakratno predsedovanje Svetu EU, predsedovanje OVSE, Svetu Evrope, Svetu za človekove pravice in dvakratno članstvo v VS. Vedno se izkažemo kot predani, zavzeti, kreativni, organizirani, sposobni premikati meje in puščati prepoznavne sledi.

A žal se vsakič znova po opravljeni nalogi vrnemo v nevidnost znotraj organizacij in mednarodne skupnosti. Ministrstvo mora poskrbeti za skupen razmislek, kako po takih mejnikih ohranjati vidnost.

Česa smo se med članstvom naučili?

1.) Načelnost kot zaščitni znak. Naša stališča so slonela na nekaj stebrih: zaščita civilnega prebivalstva, spoštovanje mednarodnega in humanitarnega prava, enak pristop do vseh kriznih območij. Razmišljanje z lastno glavo. Jasnost stališč. »Slovenija je najbolj načelna članica VS.« (visoki uradnik VS). Na tej podlagi smo zgradili prepoznavnost in spoštovanje. In s tega položaja smo lahko bili aktivni oziroma smo delovali kot katalizator E10, kakor nas je prijazno opisal alžirski kolega na zadnji seji. Naša načelnost sčasoma ni nikogar več presenečala in je postala naš zaščitni znak.

Slovenija je izostrila svojo zunanjo politiko. Blagovna znamka je pripravljena. Treba jo je razvijati še naprej, predvsem v sedanjem članstvu v SČP. Prav to članstvo bo pokazalo, ali je bilo delovanje v VS izgubljena lastovka ali naznanilo pomladi. Podobno velja za delovanje znotraj EU, OZN in drugih mednarodnih organizacij. Ključna je doslednost naših stališč na vseh lokacijah in v prestolnici. In seveda ambicioznost.

2.) Moč malih držav je v izgradnji koalicij. V VS je bila to skupina nestalnih članic E10. Nestalne članice pripadajo različnim interesnim, regionalnim in ideološkim zavezništvom. Zato kljub številčnosti običajno ne uspejo prevzeti pobud znotraj VS in so predmet interesnih bitk med stalnimi članicami. Čas slovenskega članstva je bilo eno redkih obdobj vidnejše vloge E10. Za generalnega sekretarja je to bilo najpomembnejše obdobje skupine E10 – zaradi takratne sestave VS, dogajanja v svetu (Gaza), polarizacije stalnih članic, tranzicije v ZDA. Slovenija si je kot najbolj »južna« od »zahodnih« članic izborila mesto katalizatorja nestalnih članic – s pravim posluhom za države juga ob hkratnem članstvu v zahodnem zavezništvu. S pravo mero poguma in odločnosti stališč.

Povzamemo lahko, da globalni problemi zahtevajo preseganje regionalnih zavezništev in krepitev zaupanja med njimi. Slovenija ima vse predpogoje, da to svojo vlogo nadaljuje v širši skupnosti skozi zavezništvo za mir. K temu nas je v enem od pogovorov spodbudil sam generalni sekretar.

3.) V VS smo vstopili z nekaterimi jasno opredeljenimi prednostnimi področji (ženske, okolje, voda), ki smo jih vključevali v vse teme. Glede večine zadev pa mora članica izkoristiti priložnosti, ki se ji ponudijo sproti. Slovenija je bila tako glede tematskih področij ključna za oblikovanje evropskega stališča do resolucije 2719 o mirovnih operacijah v Afriki, odprla je vprašanje prihodnosti mirovnih operacij na odprti razpravi in bila znotraj VS prepoznana kot članica, ki lahko doseže konsenz za PBAR (pregledne resolucije VS o arhitekturi OZN za izgradnjo miru).

Izkušnja iz VS je torej, da so prednostne naloge osnova, a v mednarodni skupnosti moramo biti odprti za priložnosti, kjer lahko dokazujemo svoje 3K – kredibilnost, kreativnost in konstruktivnost. Podlaga za vse je blagovna znamka – ugled in prepoznavnost – torej to, kako nas v posamezni organizaciji vidijo ali doživljajo preostale države.

4.) Dober glas seže v deveto vas. Politični kapital iz VS predstavlja nastavek za krepitev partnerstev v mednarodni skupnosti. Nedavni obisk skupine arabskih držav je tak primer. Poleg njih velja načrtno graditi partnerstva z državami kot so Alžirija, Avstralija, Brazilija, Gvajana, Indija, Južna Afrika, Kanada, Mehika, Norveška, Republika Koreja, Sierra Leone, Singapur, Švica. Ministrstvo bi lahko imenovalo odposlanca za partnerstva. Naj se naša zavezništva, zgrajena na podlagi podobnih stališč do multilateralizma, razširijo tudi na druga področja. Ministrstvo bi lahko z mrežo predstavništev v naslednjih mesecih pripravilo akcijski načrt, kako ta (multilateralni) politični kapital konkretizirati bilateralno.

5.) Slovenija je zelo dobro izkoristila članstvo v VS za krepitev strateškega partnerstva z mednarodnimi humanitarnimi organizacijami in mednarodnimi mislišči. Ta kakovostni skok naprej je izjemno izhodišče za delovanje države kot vse resnejše in usmerjene donatorice v mednarodni skupnosti.

6.) Balkan. Dosjeji Kosova in Bosne in Hercegovine so rutinsko na dnevnem redu VS, a vendar smo glede BiH pokazali, da si drznemo in da smo sposobni zblížati različna stališča, tudi med Rusko federacijo in ZDA ter evropskimi članicami. S tem prispevamo k umirjanju razmer. Sam bi si želel, da ta pogum izkažemo tudi zunaj VS – v regiji in znotraj EU – tako pri spodbujanju začetkov pogovorov o odhodu HR in OHR iz BiH (kar 30 let po konfliktu) kot o vključevanju Zahodnega Balkana v EU po enakem pospešenem postopku, kot potekajo razmišljanja o Ukrajini.

7.) Diplomacija je uspešna, če deluje kot ekipa. To je bila ključna sestavina uspeha misije v New Yorku. Zaupanje v posamezne strokovnjake v ekipi je bila hkrati spodbuda za njihovo kreativnost. Zaupanje prestolnice diplomatom v VS je omogočalo pobude in jasnost stališč. Tesno sodelovanje in vzajemno bogatenje idej med New Yorkom, prestolnico in mrežo predstavništev pa je na koncu izrisalo to uspešno podobo Slovenije v VS. To je preizkušen model, ki bi ga lahko koristno uporabili tudi pri delovanju v Svetu za človekove pravice.

Za konec

Dve leti smo iz prve vrste opazovali svet v fazi tranzicije, v fazi rušenja reda. V tem viharju, ko vse leti po zraku, se je težko orientirati, smeri so zabrisane. Edina prava orientacija lahko prihaja od znotraj – od nas samih, iz naših notranjih vrednot in načel.

V takšnem svetu ni dilem med načelnostjo in pragmatičnostjo, saj so načela sama po sebi pragmatična. Zato smo se v VS ob dilemah med lastnim razmislekom in avtopilotom vedno odločili za slovenske interese, za zaščito lastne svobode, za odpiranje vrat sodelovanja, za krepitev institucij reda, ki nas ščiti.

Male države pred brutalnostjo vladavine moči ščiti mednarodni red, ki sloni na pravilih. Ščitijo nas zaveznitva in ščiti nas lahko razvejan sistem partnerstev. Mednarodnega reda z multilateralnimi institucijami ne more nadomestiti unipolaren svet, niti razdelitev sveta med dve interesni sferi. Še manj svet, ki ga urejajo srednje velike sile. Vse te kombinacije so v preteklosti že vodile v konflikte – in ustanovitev OZN je rezultat izkušenj iz preteklosti.

Globalno varnost lahko zagotavljamo in globalne probleme lahko rešujemo le kot skupnost odgovornih držav znotraj mednarodnih institucij. Te potrebujejo reforme, a načela Ustanovne listine OZN ostajajo relevantna.

Zato je treba nasprotovati žrtvovanju mednarodnega reda v imenu pragmatičnega in navideznega reševanja mednarodnih problemov, tako kot ne bi želeli žrtvovati svoje demokracije in vladavine prava v imenu večje učinkovitosti sprejemanja odločitev v državi.

Na podlagi takšnih razmislekov smo delovali v VS – in tako sam vidim poslanstvo slovenske diplomacije.

BLEJSKI STRATEŠKI FORUM: OKROGLA MIZA OB ČETRTE OBLETNICI RUSKE AGRESIJE V UKRAJINI

Blejski strateški forum (BSF) je ob četrti obletnici ruske agresije v Ukrajini skupaj z Ministrstvom za zunanje in evropske zadeve organiziral okroglo mizo z naslovom *Sovereignty under Fire: How Ukraine's Struggle is Shaping Power, Resilience, and the Future of European Security and Democracy*.

Pozdravni nagovor ministrice Fajon / Avtor: BSF

Panel je odprl ukrajinski veleposlanik v Sloveniji, z nagovorom mu je sledila ministrica za zunanje in evropske zadeve Tanja Fajon. Opozorila je na pomen Ukrajine in njenega boja za prihodnost celotne Evrope ter nato orisala dosedanje aktivnosti Slovenije pri pomoči državi in njenim prebivalcem. Slovenija bo tudi naprej ostala zaveznica in podpornica Ukrajine pri njenih prizadevanjih, da doseže pravičen in trajen mir, ki bo odražal legitimne zahteve Ukrajine in bo imel v svojih temeljih vgrajena ustrezna varnostna zagotovila, vključno s članstvom v EU.

Nagovoru je sledila okrogla miza, na kateri so sodelovali Katja Geršak (Institut Trivelis), Vojko Volk (svetovalec za nacionalno varnost), Matic Koširnik iz mladinskega evroatlantskega sveta in Oleksij Melnik iz kijevskega Centra Razumkov. Razpravo je moderiral Peter Grk, generalni sekretar BSF.

Oleksij Melnik je v svojem odgovoru na vprašanje glede trenutnega stanja v Ukrajini poudaril, da ostaja morala ukrajinskega naroda – kljub ogromnemu številu žrtev in štiri leta trajajoči ruski agresiji – presenetljivo visoka, Ukrajinci pa pri tem ostajajo zmerno optimistični glede svoje prihodnosti. V tem trenutku je zelo težko napovedati, kako se bodo zadeve razvijale v naslednjih tednih in mesecih; čeprav Rusija kaže pripravljenost za pogajanja, je to predvsem predstava za ZDA, saj Rusija hkrati nadaljuje z bombardiranjem ukrajinskih mest in vasi. Ukrajinska ocena v tem trenutku je, da se Rusija še ni pripravljena resno pogajati, ker še vedno misli, da lahko svoje cilje doseže na bojišču. Dokler bo tako, ni mogoče pričakovati, da se bo pri ruskem političnem vodstvu oziroma pri predsedniku Putinu zgodil premik v razmišljanju. Zato je smiselno nadaljevati in dodatno zaostri sankcije proti Rusiji, saj te – kljub skepsi – delujejo. Gospodarske razmere v Rusiji so vedno slabše, nagrade za nove nabornike se zmanjšujejo, prav tako Rusija ne dosega več zadostne rotacije na bojišču. Čeprav se zdi, da so zadeve še obvladljive, pa so razpoke v strukturi že vidne, dodatni pritisk bi jih lahko dokončno razgalil. Se pa to ne bo zgodilo čez noč, saj je Rusija država, ki ima ogromno virov in pogrešljive ljudi.

Panelisti in moderator razprave Peter Grk / Avtor: BSF

Vojko Volk je poudaril, da se je treba boriti zlasti proti lažnemu prikazovanju razmer, ki ga podpira in razširja Rusija. Pri tem je opozoril predvsem na tri neresnične trditve – da je EU šibka in neenotna, da Rusija v Ukrajini zmaguje in da se EU ne želi pogovarjati z Rusijo (v resnici je ravno nasprotno). Poudaril je, da je EU izkazala izjemno enotnost, saj vse države (razen ene) podpirajo Ukrajino – in to ne le z besedami, ampak s konkretno ekonomsko in vojaško pomočjo, kar je izreden uspeh. Rusijo je treba prisiliti, da z vso resnostjo sede za pogajalsko mizo. Po Volkovem mnenju bo sedanja razmejitvena črta med ukrajinsko in rusko vojsko ostala nespremenjena; to bo na koncu tudi podlaga za mirovni dogovor, vzpostavljena bodo močna varnostna zagotovila Ukrajini, Rusija pa se bo lahko vrnila v evropsko orbito, ko bo za to pripravljena oziroma ko bo spremenila svojo politiko. Obenem je opozoril, da je širitev EU ključna, tudi za Ukrajino. Znotraj EU potekajo precej resni pogovori, oblikujejo se različni scenariji, vendar Volk meni, da vsi scenariji vodijo v isto smer – k članstvu Ukrajine in držav Zahodnega Balkana v EU.

Katja Geršak je nadaljevala tam, kjer je svoj nastop sklenil Vojko Volk, in poudarila, da se bo treba z Rusijo pogovarjati in dogovarjati, kar pa je v tem trenutku nemogoče. Rusija namreč ne napada Evrope samo s konvencionalnim orožjem (ruska agresija v Ukrajini), ampak proti Evropi bije hibridno in kibernetično vojno, poskuša vplivati na volitve in zmanjšati podporo demokratičnim in pravnim institucijam v državah EU. Ta boj je ključen. EU mora razviti zmogljivosti in odpornost, da se bo lahko ustrezno in učinkovito borila proti tovrstnemu ruskemu vplivu.

Matic Koširnik je opozoril, da so se za mlade geostrateške razmere v Evropi in svetu bliskovito spremenile; veliko se jih ne zaveda, da svet ni več varen. Geostrateška zmešnjava poraja obdobje nestabilnosti, v katerem morajo tako posamezne države kot celotna EU poskrbeti za ustrezno raven varnosti, če želijo zaščititi svojo suverenost, mir in vrednote, na katerih so utemeljene. V tem kontekstu je pomembno začeti razpravo o pomenu varnosti v tej novi geostrateški realnosti, saj bo EU brez tega težko postala globalni igralec.

MEDNARODNO GEOFIZIKALNO LETO 1957–1958

Pred sedemdesetimi leti so v Evropi in v ZDA – sredi oboroževalne tekme med velesilama – potekale priprave na Mednarodno geofizikalno leto (ang. *IGY*). Hladna vojna za geopolitično prevlado je dobila nove komponente: vesolje, oceani in skrajna zemeljska pola.

Američani so konec julija 1955 napovedali svoj prvi umetni satelit, s katerim naj bi zaznamovali mednarodno leto. Nekaj dni zatem so svoj satelit iz istih razlogov napovedali v Moskvi. Samo v letu 1956 je bilo izstreljenih 69 sovjetskih in 76 ameriških raket različnega dosega. Oktobra 1957 je bil z Bajkonurja v orbito poslan prvi umetni satelit Sputnik I, novembra 1957 pa Sputnik II s psičko Lajko. ZDA so se odzvale z Explorerjem, težkim vsega 14 kg, in z ustanovitvijo agencije NASA. Tekmovalnost se je stopnjevala, prav tako vlaganja v civilne in vojaške vesoljske programe. Želja po triumfu v imenu ene ali druge ideologije je bila izjemna, v povojni Evropi pa so jo spremljali z zaskrbljenostjo in s protesti.

Mednarodno geofizikalno leto (1. julij 1957–31. december 1958) je bila pobuda znanstvenikov iz ZDA, ki so se ji pridružili tudi sovjetski kolegi, po premisleku pa jo je postopoma podprla tedanja politika obeh blokov, saj je spoznala meje svojih ambicij. Strah pred arzenali nakopičenega jedrskega orožja in poskusi, o katerih so kljub cenzuri poročali mediji, je mobiliziral civilno družbo. Tekmovalnost se je stopnjevala, vložki v znanost in vera vanjo so rastle in zdelo se je, da nič ni nemogoče. Vesolju so napovedovali kolonialno dobo, podobno kot oceanom, Arktiki in Antarktiki.

V takšnem kontekstu so v politično neodvisnem odboru, ki so ga vodili britanski matematik, ameriški fizik in sovjetski geofizik pripravili pobudo, ki jo je podprlo več kot trideset tisoč znanstvenikov iz obeh blokov. Na argumentiran način so želeli ustaviti smrtonosno tekmo, ne pa tudi raziskovanja in vlaganja v fiziko ter v civilne jedrske programe.

Popularizacija geologije, fizike, naravoslovnih ved in astronomije je imela več ciljev. Po vojni izkušnji so sodelujoči želeli pokazati na pozitiven in human pomen tehničnih znanosti, tudi astronomije in jedrske fizike. Želeli so poudariti izjemne raziskovalne zmogljivosti ZDA, Sovjetske zveze, Evrope in Japonske ter politiki dokazati odgovornost, ki jo do sveta skupno čutijo znanstveniki. In nenazadnje so želeli politiko opozoriti na morebitno katastrofo zaradi hladne vojne in nesmiselnega tekmovanja tako na zemlji kot v vesolju. Kvalificiran civilni razmislek največjih avtoritet je streznil politiko, tudi predsednika Eisenhowerja in Hruščova. Pobudo je koordiniral UNESCO, pridružilo se ji je 67 držav s svojimi raziskovalnimi zmogljivostmi, tudi Institut »Jožef Stefan« v Ljubljani.

Vzporedno se je krepil pomen multilateralizma in mednarodnega javnega prava. Mednarodno sodelovanje v geofizikalni znanosti je posredno prineslo izjemne in dolgoročne diplomatske dosežke: ustanovitev IAEA (1957), Konvencijo o odprtem morju (1959) in Washingtonsko pogodbo o Antarktiki (1959).

PTUJSKI KURENT NA KARNEVALSKI FOTOGRAFSKI RAZSTAVI V ARGENTINI

Veleposlaništvo Republike Slovenije v Buenos Airesu je z razstavo o kurentih s Ptuja sodelovalo na Mednarodni fotografski razstavi z naslovom Karneval od Evrope do Latinske Amerike – maske brez meja, ki je bila februarja 2026 na ogled v mestu Gualeguaychú, znanem po karnevalu, podobnem tistemu v Riu de Janeiru. Fotografska razstava predstavlja kulturni projekt, ki povezuje evropske karnevalske tradicije z enim najbolj značilnih praznikov v Argentini.

Pri razstavi, ki sta jo organizirala Urad za kulturo Gualeguaychú in Veleposlaništvo Republike Ciper v Argentini, je veleposlaništvo tvorno sodelovalo s kolegi iz Avstrije, Belgije, Bolgarije, Hrvaške, Grčije, Poljske in Portugalske.

Veleposlanica Tina Vodnik je ob odprtju razstave spregovorila o ponosu Slovenije, da lahko v tako pomembnem mestu, kot je Gualeguaychú s svojo dolgoletno karnevalsko tradicijo, sodeluje s predstavitev ptujskega karnevala na fotografski razstavi iz Evrope. Tudi Slovenija je dežela karnevalov, pri čemer je poseben prav kurent s Ptuja, katerega zgodba sega daleč v slovensko zgodovino in tradicijo.

Razstavljene fotografije s sodobnim umetniškim pristopom predstavljajo kurentovanje in poudarjajo izrazno moč tradicionalnih podob, značilnih za ptujsko pustno dediščino.

Avtor fotografij je Stanko Kozeč (vir: Visit Ptuj – Javni zavod Ptuj), ki je s prepoznavnim vizualnim jezikom in občutkom za podrobnosti ujel dinamiko, simboliko in energijo kurentov ter prazničnega vzdušja.

Veleposlanica Tina Vodnik ob robu dogodka
Avtor: Veleposlaništvo Buenos Aires

S sodelovanjem na razstavi je Veleposlaništvo Republike Slovenije v Buenos Airesu prispevalo k mednarodni prepoznavnosti slovenske kulturne dediščine ter krepitvi kulturnega dialoga med Slovenijo in Argentino. Predstavitev kurentov v Gualeguaychúju je pomenila pomembno priložnost za promocijo slovenskih običajev v širšem latinsko-ameriškem prostoru.

Predstavitev kurentovanja s Ptuja
Avtor: Mesto Gualeguaychú

dr. Boris Frlec / Avtor: STA

Februarja se je v 91. letu starosti poslovil veleposlanik in nekdanji minister za zunanje zadeve dr. Boris Frlec.

Življenjska pot dr. Borisa Frleca je bila prežeta z modrostjo, predanostjo in izrazitim državotvornim čutom, s katerimi je trajno zaznamoval slovensko zunanjo politiko ter pomembno prispeval k utrjevanju slovenske državnosti. Kot diplomat in minister je s svojo vizijo, mirnostjo in načelnostjo postavljaj visoke strokovne in etične standarde, hkrati pa ostajal človek dialoga, zaupanja in odličnega smisla za humor.

Po dolgoletnem vodenju Instituta »Jožef Stefan« je dr. Boris Frlec vstopil v diplomacijo še pred osamosvojitvijo Slovenije, in sicer kot veleposlanik nekdanje države v Nemčiji, takrat še v Bonnu; po osamosvojitvi je bil imenovan za prvega veleposlanika Republike Slovenije v Nemčiji. V tej vlogi je soustvarjal zgodovinske dogodke v času, ko je tudi Nemčija oblikovala stališče, ki je vodilo do za nas nadvse pomembnega priznanja v začetku leta 1992.

Od leta 1997 do začetka leta 2000 je bil dr. Boris Frlec minister za zunanje zadeve.

V tem obdobju je Slovenija močno pospešila svoja prizadevanja za približevanje evroatlantskim integracijam in za uresničevanje svojih zunanjepolitičnih ciljev, ki so bili usmerjeni v poznejšo polno vključitev v Evropsko unijo in Nato. V času njegovega mandata je Slovenija prvič zasedla mesto nestalne članice Varnostnega sveta OZN (1998–1999). Temu je sledilo predsedovanje OVSE, ko je dr. Frlec je prevzel vodenje projektne skupine za predsedovanje v letu 2005 in tudi delo v mednarodni skupini za reformo OVSE.

Dr. Boris Frlec je maja 2025 prejel prvo priznanje Ministrstva za zunanje in evropske zadeve za življenjsko delo.

MALO NAZAJ IN MALO NAPREJ

USPEŠNO OPRAVLJENO

- 1. januar – začetek članstva v Svetu OZN za človekove pravice za obdobje 2026–2028
- 22. januar – izid 16. številke Diplomatskega zvezka
- marec – evakuacija slovenskih državljanov iz zalivskih držav

PRIPRAVLJAMO SE NA

- 20. maj – svetovni dan čebel
- 22. maj – dan slovenske diplomacije
- 8. in 9. junij – posvet ekonomskih svetovalcev
- junij – peta nacionalna konferenca o umetni inteligenci

MISEL ZA KONEC

»Pot od zemlje do zvezd ni lahka.«

Seneka

Diplomatski zvezek je informativno glasilo o diplomaciji, mednarodnih odnosih in globalnih dogajanjih. Izdan je le v elektronski obliki. Izhaja šestkrat letno (na 2 meseca). Vsebinska ni nujno odraz uradnih stališč Ministrstva za zunanje in evropske zadeve.

UREDNIKA: veleposlanica Sabina Stadler Repnik
NAMESTNICA UREDNICE: Marjana Prvinšek Bokal
TAJNICA UREDNIŠTVA: Klementina Goličnik
LEKTORIRANJE: Nanika Holz
NASLOV UREDNIŠTVA: MZEZ, Služba za strateške študije in analize
Grad Jable, Grajska 1, Loka pri Mengšu, 1234 Mengeš
Tel. 01 478 67 20, e-naslov: zan.mzez@gov.si

Izdaja: marec 2026, ISSN 33023-9036